

اسلام مجموعہ

شعاری : «دینی بر مہیات ، مہیاتی بر دینہ» در .

پیل ۳ صائی ۵۳ ۲۲ رجب ۱۳۳۰ ۱۰ مائیں ۱۳۳۲ مدیری : احلیم ثابت

جلد : ۵

قرآنہ کریم

سورۃ نساك ۱۲۵ نجی آیتدن ۱۴۶ نجی آیتہ قدر مفہوما ترجمہسی
[حاشیہ لی مفہوم قرآن دن] مناسرتلی مرحوم رفعت
«آیۃ الکرسی» و «اللہ نور السموات» عشر شریفلرینک مفہوماً ترجمہ لری
قباطاش سلطانینی معلملرندن ثریا
خطبہ — تورکجہ خطبہ اورنکارندن : مدرستہ الخطباء تورکجہ خطابت
مدرسہ عربانی زاده وحید

اسلام اجتماعی

احکام دینیہ ، احکام قضائیہ [حقوقی عائله قانون لایحسی مناسبتیلہ]

منصوری زاده سعید

احکام قضائیہ علام و احوال ظاہریہ بنا ایدیلریدر . علام خفیہ و باطنیہ ایتمایدن حکملر قضائی
اولہ ماز ، بونلر صرف افتائی مابعتی حائزدر . قانون الہ شریعت برابسدہ ، قانونک شرع مفصلہ
موجود بونون احکامی اجتواسی لازم کلمدیکی کی ، یتہ بونک بونون احکام قضائیہ سی وہ جامع
اولی ایجاب ایتر : تعبد قضا مقام خلافتک حیدر . وسائر مهم ایضا حلر [
قادین مسئلہ سی فوزیہ

[بوکون مختلف سوبہ دک قادیلرک حالی . قادیلق مسئلہ سنک صرف ہیسی یا خود بدیی بر ذوقہ
کورہ حل ایدیلرستہ پالیشمہ نک یا کلیش اولدینی ، بو مسئلہ نک حلندہ نظر دقتہ آتہ حق نقطہ لر ،
«حریت نسوان» ندر ؟ تورک - اسلام قادیلری اوزرنده کی بو یوندرق وارہ بو نودن عبارتدر .
بو خصوصہ کی یا کلیش قضا علر ، بعض استثنای اینہ بزم قادیلر مزده ہیئت اجماعیہ سنک بر شہار یق
چو جنی کیدر . قادیلرک اکیککلری ایستہ بو نقطہ مدہ مندر . قادیلق مسئلہ سنک
آناختاری . . .]

توزیع یری زمان کتب خانہ سیدر

نسخہ سی ۶۰ بارہ در

تجمہ اصطفیالی معلومہ سی

بو محاربینی قازانقی ایچون بارجالانه حق . مال ایسه مال ، جان ایسه جان ، هر نه لازمه هیچ اسیرکنمیه جک ، هپ فدا ایدیه جک . ائلهدن رحمت اومانلر بویه یاپسونلر ، پیغمبردن شفاعت بکله ینلر بویولی طوتسونلر ، بویول جنت یولیدر . قورتولش بونده در . بونک صوکنده جته کیرمک ، مراده ایرمک واردر . قولاق ویرن دوشونور ، دوشونن انصاف ایدر ، آلائی کیرهده البته جزاسنی چکر .
مدرسه الخطباء تورکجه خطابت مدرسی : عربیائی زاده

وحید

شریعت وقانون [۱]

— مقرونه عالمه قانونه بر مجوسی مناسبتیدر —
(احکام دینییه واحکام قضائیه)

شرايع وقوانين موضوعه دن استحصالی ایسته نیلن غایه ؛ آتک احکامنی تطبیق واجرا ایتمکله ممکن اوله بیایر . اساساً قاعده وقانون ؛ تطبیق اولنقی اوزره وضع ایدلش احکام کلیه در . مثلاً « طرفینک رضاو موافقتیه بیع منعقد اولور » قاعده سی تطبیق اولنقی اوزره موضوع ، شرعی برحکم کلیدر . وایشته بو حکم کلییه رسمی تدقیق وتصدیقلره اقتران ایتمک شرطیه (قانون) اطلاق اولونور .

تطبیق ؛ حکم کلییه تطبیق ایدن بری طرفدن صغری ضم وعلاوه سیله احکام جزئییه استخراجی دیمکدر . بالفرض رضای طرفین ایله عقد ایدلش بریج تصور ایدلم . بویج حقیقه « رضای طرفین ایله در » دیمکله « رضای طرفین ایله بیع منعقد اولور » . حکم کلیسه صغری ضم وعلاوه اولونش وبواسطه ایله وقوعنی تصور ایتمک بریج ایچون (منعقددر) حکم جزئییه استخراج ایدلش اولور .

[۲] حقوق فاکولته سی مدرسلردن ومجموعه سزک دائمی امکدارلردن محترم منصوری زاده سید بک ائندسک بو عنوان ایله یازوب حقوق فاکولته سی مجموعه سزک ۶ نجی چاپسندره نشر ایتمکله مقاله اهمیتته بناء انتباس اولونور .

معلوم اولدیقی اوزره بوراده کی رضا و موافقت طرفیندن مقصد ؛ دلیل ظاهریسی اولان ایجاب و قبولدر . یوقسه امور باطنه دن اولان رضا و موافقت دیمک دکلدر .

بر ماده قانونیه نك تطبیقی ، بو یولده صغری ضم و علاوه سیله حصوله کلدیکی ایچون قانونك تطبیقه مأمور اولانلر طرفندن صغری تشکیل ایدله دیکه تطبیقه قابل اولامیه جفتدن حکم قانونی بی احوال و علامت ظاهره اوزرینه بنا ایتک ضروری و مقتضی اولور . مثلاً بر عقد حقنده « شویله نیت ایدره صحیح و یا باطلدر » دیه بر ماده قانونیه وضع اولونه ماز . زیرا نیت ، امور باطنه دن در ، آنجق صاحبجه معلوم اولور و آنجق آنك طرفیندن تطبیق اولونه بیلیر . باشقسنك امور باطنه سه اطلاع ممکن اولامیه جفتدن بالطبع حکم طرفندن ده صغری ضم و علاوه ایدله مز و بناء علیه بو ماهیته بر ماده قانونیه نك تطبیقی قابل اوله ماز .

تمهیدات معروضه دن آکلاشیلاجنی وجهه بالعموم قوانین موضوعه ، دائماً احکامنی بویله احوال و علامات ظاهره اوزرینه بناء ایتک ضرورت و مجبوریتده در . حال بوکه شریعت بویله دکلدر . شریعت ؛ احوال و علائم ظاهره یه بناء ایدلش احکامی احتوا ایتکله برابر امور باطنه و حالات خفیه اوزرینه ده بنای احکام ایدره . ایشه ، بونك ایچوندرکه احکام شریعت ؛ (احکام دیانیه) ، (احکام قضائیه) دییه ایکی قسنه تقریبی ایدلشدر . شو حالده احکام دیانیه ؛ امور باطنه و حالات خفیه اوزرینه بناء اولونان شرعی و افتائی احکامدن معدوددر . احکام قضائیه ده ؛ علائم و احوال ظاهره یه ابتاء ایدن شرعی و قانونی احکامدن عبارتدر . و بویله علائم ظاهره یه بنای احکام ایدلش اولدیفندن بالضروره صلاحیت قضائیه یه ده حازدر . بو ایکی احکامک آرله رنده مقصد و غایه اعتباریه هیچ بر فرق یوقدر . یالکز فرق ؛ بونلردن بری اولان احکام قضائیه ، علائم و احوال ظاهره یه بناء ایدله . یکنندن قضایه صلاحیت کسب ایدیور . دیکری ؛ امور باطنه اوزرینه ابتاء ایتدیکندن قضایه صالح دکل ، یالکتر افتائی ماهیتی حازدر .

واقعاً باطنه عباداته تعلق ایدن احکام دینايدر . چونکه عبادتک احوال قلبیه و امور باطنه ایله شدتله متناسب و علاقہ سی وارد و ، عبادات ؛ امور باطنه دن اولان نیت حقیقیه به ابتداء ایدر . یعنی عبادت مقصدیله اجرا ایدلش ایسه صحیح و او مقصدیله اجرا ایدلش ایسه هیچدر . یونکه برابر احکام دیناينه ، بالکتر عباداته منحصر دکلدر . مناسبات ضروریه و مدنیه دن اولان مناسبات عبادات کی امور باطنه اوزرینه ابتداء ایدر ، بر جوق احکام موجوددر از جمله مناسبات « شویله نیت ایدر سه طلاق واقع اولور و یا خود اولماز » کی مجرد امور باطنه دن اولان نیت اوزرینه بناء ایدلش بر جوق احکام ، یونندینی کی « مطلقه ، طلاق و قوعندن اعتباراً اوچ عادت [حیض] کورمش ایسه نکاح جدید عقد ایدیلیر . ده احکام دیناينه دندر چونکه ، بوراده کی عادت ، نیت کی حالات خفیه دن اولدیندن باشقه منجه معلوم اوله ماز . بناء حلیه صرف افتائی بر ماعتی حائردر .

بو کی قضایه صالح اولمایان احکام دیناينه عیناً قانونه درج ایدیله من . آنجوق احکام دیناينه کی امور باطنه و حالات خفیه یرینه - ممکن ایسه - دلیل ظاهر هر یلری اقامه ایدلک صورتیله قانونه درج ایدیلیر . ضروری درکه بو عادت منله سند حکام شرع آنجوق دلیل ظاهری اولان مدنی اقامه ایتک صورتیله حکم دیناينه تطبیق ایدیلیر . شویله که : اوچ عادت زمانی احاطه ایدر حکم بر مدت مرور ایتش ایسه قادینک نکاحک بخته ، ایتهمش ایسه بطلان حکم ایدرلر .

شوخانه بویله دلیل ظاهری میدانده اولان احکامی ، دلیل ظاهری حالات خفیه یرینه اقامه ایتک صورتیله احکام قضائی به تحویل ایدرک قانونه درج ایتک لازمدر . یوقه احکام دیناينه عیناً قانونه درج ایتک عقله موافق اولندینی کی استعداد تطبیقی ده متعذر قیلار .

احکام دیناينه ؛ بالکتر عبادت و مناسبات منحصر دکلدر ، معاملات دایر احکام فقیه ده کوریلیر و موجوددر . بناء علیه بوراده دخی حکمه افتائیلک فوقنده بر استعداد قضائی و یرمک ایچون امور خفیه نک یرینه علام ظاهریلرینک اقامه سی ایجاب ایدر .

اکلاشله دینی وجهله کتب فقهیه ده مندرج بالجمله احکام، محاکم طرفدن تطبیق و اجرا اولمق اوزره وضع ایدیلش اولمديغندن، مجرد شریعتدر، دینه قانونه درجی اقتضا ایتمز. کتب فقهیه و فتاواده تصریح اولندیغنه کوره خلیفه اسلام و مقام سلطنت؛ قضایی قیصر و تحدید ایتک صلاحیتی جائزدر. احکام قضائیه دن بعضیلری قانونه درج ایتمه مک اینسه قضایی تحدید ایتمکدن باشقه برشی دکلدر. اساساً قانون مدنی اولار مجله، معاملاته دائر فقهک بالجمله احکام قضائیه سنی راجتوا ایتمه مکدهدر.

ذاتاً قانون، مفصل شریعتده داخل اولان احکام بوتون دانییه بی علی حاله احتوا ایده مدیک کی مفصل شریعتک بالعموم احکام قضائیه سنی ده جامع اولسی لازم کیچر. حتی قانونک بوتون احکامی فقهدن عیناً اخذ و اقتباس اولونسه دخی شریعت و قانونیت اکتسابی ایچون تشریع یوللرندن کهرک امر الوالامرہ اقترا بی لازمدر. مع مافیہ «قانون، فقهه موافقدر» یعنی اونندن اخذ و اقتباس اولمشدر یا خود دکلدر دنیه بیلیر. قانونک شریعتده موافقت و مخالفتی قانونه درج اولمه جق احکامک عیناً فقهدن اخذ و اقتباس اولنسی و یا اولنماسی اعتباریله. میدر، یوقسه دیگر صورته میدر؟ بونی تعیین ایتک لازم کلیر. اسلامیه، قانون یعنی احکام قضائیه نک شریعتده موافقت و مخالفتی نه دیمک اولدیغی ایضاح مقصدیله «جائزده اولی الامرک حق تصرفی وارددر؛ موجود احکام شرعیه نک منع ایتمه دیک شیلری منکره دوشامک و عرفدن آیریلماق شرطیله منع ایده بیلیر» دستوری وضع ایدیور «اولی الامر» موجود احکام شریعتک منع ایتدیکی شیئ امر ایدرسه شریعتده مخالف و فقط شرع مفصلده تفصیلاً منع ایتدیکی حالده بیک عرفه کوره منکر اولدیغندن منع ایده جک اولورسه شریعتده موافقدر و عین شریعتدر «دیمک ایسته یور».

مثلاً؛ «شرعاً نکاح علی الاطلاق ایکی شاهد حضورنده عقد ایدیله بیلیر» حکمنی حاکمک حضوریه ایکی شاهد مواجهه سنده عقد ایدیله «صورته» قانونه قیید ایده رک، حاکم حضورنده عقد ایدله یین نکاحلری مفصل شریعت منع ایتدیکی حالده هر هانکی بر عرفک مجلیسی دیمک اولان هانکی

بر مصلحت کوره منع ایتک شرعه موافق قانون یایی دیکدر. کذلک شریعت « قاذین ، زوجک وفاتندن اعتباراً درت آی اون کون مرورندن صکره نکاح عقد ایده بیلیر . » دیکله آنهقی وفاتندن اعتباراً مدت مذکورہ تک ختامندن اول نکاح جدید عقد ایتمنی منع ایتمش و آندن صکره سنک ممنوع اولدیغنی بیان ایلش اولوز. بناءً علیه مدت ممنوعیتی یکی بر عرفک ارشادینه کوره تزئید ایتک ؛ موجود مفصل شریعتک منع ایتدیکنی ینہ شرع مجله توفیقاً منع ایتکدر. و بوحالده اسلامیتہ قطعاً مخالفت تشکیل ایتمز.

« دائماً شریعت اسلامیہی سالم بر نظرله تدقیق ایتمش ائمہ و قدما ی فقہانک اک بیوکلرندن اولان شمس الأئمۃ السرخسی » شریعتک منع ایتدیکنی شیئی منع ایتک شرعاً جائزدر. شرعاً جائز اولیان آنهقی شریعتک منع ایتدیکنی شیئی امر ایتمکدر ، اساسی بیاناتزوجہله بالکمز معاملاتہ دائراً احکام فقہیہده دکل معنای عبادتی تضمن ایدن مناسکاتده بینہ تطبیق ایده رک کتب فقہیہ تک اک معتبری اولان مبسوطنده [۱] « وبلغنا عن عمر (رض) انه قال لا تمنع النساء فزوجهن الا عن الاكفاء وفي هذا دليل على ان السلطان يدا في الانكحة فقد اضاف المنع الى نفسه وذلك يكون بولاية السلطنة فيه ، ديور . ايشته صراحة بيوريورلرکه » حضرت عمر (رض) قادینلرک شرفاً ، نسباً کندیلرینه کفو اولیان ارککلره نکاحلرینی منع ایده جکم بیورمشدر . بوايسه سلطانک نکاحلرده یدتصرف وولایتی اولدیغنی بیلدیرر ؛ چونکه حضرت عمر منعی، کندی نفسنه مضاف قیلور، شرع (مفصل) منع ایتماش اولدیغنی حالده بن (شرع مجله استاداً) منع ایده جکم دیمک ایستور . بوده سلطنتک نکاحده ولایت عامه سدن باشقه برشی دکلدر .

« دیمک اولیورکه حضرت عمر (رض) » قادینلرک عقد نکاحنده کفایت، شرط و معتبردر، کفولرینه اولیان نکاحلری ممنوعدر، دیه سلطنت و ولایت عامه سنی بالاستعمال و شرع مجله استاداً مناسکاته بر ماده قانونیه وضع ایتک ایسته یور. امام مشارالیهده « بوء سلطنتک حقیدر ، شریعتک (یعنی شرع

[۱] دردنجی جزؤنده ۱۹۶ نخی صحیفه سنده .

مفصلك) منع ايتديكنى منع ايتك صورتيله قانون وضع ايده بيلير وبو شرعا جائزدر، ديه اساس مذكورلك منا حكاه بيله تطبيقك مذهبجه قبول ايدلش اولسندە اصابت اولنديغى تايداً استدلال ايدييور. چونكه امام مشاراليه مجتهد فى المسئلة اولدقلرندن دائماً بويله مذهبجه قبول ايدلش اولان مسائلى تايد و تنوير ايدرلر. نته كيم مشاراليه بوسوزلرينك عقيندهده - آشاغيدە ذكرايدە حكمز وجهله - بوتون مذهبجه قبول ايدلش اساسلى تعداد ايدوب اصابت اولنديغى استدلال ايله مكده درلر. ايشته بويله شريعتك منع ايتديكى شئي منع ايتك صورتيله منا حكاه بيله قانون وضع ايتك مذهبجه قبول ايدلش براساسدر. وحضرت عمر (ر. ض) ك سوزلريلهده مؤيددر. سرخى حضرتلرى، شريعتە (شرع مفصله) موافق قانونك نه ديمك اولديغى بو صورتيله بيان ايتدكدن صوكره شريعتە (شرع مفصله) مخالف قانون آتجق شريعتك منع ايتديكى شئي امر ايتك صورتيله اولديغى ده «وعلى ان الكفائة معتبرة فى النكاح» ديمكله ايضاح ايلش اوليورلر. امام مشاراليه مقصدلرينك نه اولديغى ايضاح ايدهلم: مشاراليه كفائت مجتده نكاحده بوتون مذاهب اربابنه كوره كفائت معتبردر. يالكز سفيان ثورى «نكاحده نسباً كفائت معتبر دكلدر، ممنوعدر. چونكه نكاحده نسباً كفائت اعتبار ايتك مثلاً كفو اوليانلره نكاح، وليلرينك اذنته موقوفدر وساثرهدر، كى كفائت او زرينه احكام وضع وتأسيس ايتك، شريعت نظرئنده، انسانلر آره سنده نسب اعتباريله فضل ورجحان بولنديغى كوسبرمكدر. بو ايسه (لافضل لعربى على عجمى) كى بر جوق احاديث شريفه ايله ممنوعدر» ديديكى نقل ايتدكدن صوكره ينه كفائت مجتده كرخى دن ده «على الاطلاق نكاحده كفائتى اعتبار ممنوعدر شريعت قصاصده، يعنى قان دعوالرئنده بيله كفائتى اعتبار ايتمه مشدر، ماهية آندن آشاغى اولان نكاحده كفائتى فصل قبول ايده بيلير؟ شرعاً كفائت نكاحده معتبر اوله ماز، ديه حكاية اولنديغى نقل ايدييور. كرك ثورى و كرك كرخى نك بو اجتهادلرينه قارشى مشاراليه؛ حضرت عمر (ر. ض) ك كلاملرئى اشهاداً و بونلرك اجتهادلرينك بطلاننه

ومذاهب سائرہ نك نكاحده كفائت معتبر اوله جفته دائر اتفاقلر نده اصاب
اولديني استدلالاً بيان ايديور . و اكر بونلرك اجتهادلري وجهله نكاحده
كفائت معتبر دكل ، ممنوع اولسه يدي حضرت عمر (ر . ض) بزه قدر
واصل اولان سوزيله كفائتي امر ايده من و آنك اوزرينه بويله تأسيس احكام
ايده رك قانون وضع ايتك ايسته مندي ؛ چونكه بوصورته شريعتك منع
ايتديكي كفائتي امر ايدر ، و بناء عليه شريعتك مخالف قانون وضع ايتش
اوله جفتدي ، ديمك ايسته بورلر و بوحق بيانات و مدافعه لريله شريعتك (شرع
مفصلك) منع ايتديكي شيلري (شرع مجمله كوره) اولي الامر ك منع ايتكه سلطنت
ولايتي حسييله صلاحيتي اولديني و بونك شرعه مخالف اولاديغي و آنجق
اسلاميتك منع ايتديكي شئي امر ايتمه نك مخالف شرع بولنديني اثبات و اتيان
ايتش اوليورلر .

خلاصه : بالاده بسط و بيان ايله دكلر يزدن آكلاشينه جنني وجهله شريعتك
(شريعت مفصله نك) منع ايتمه ديكي شيلري منع ايتك ديمك اولديغندن ،
اولي الامر ك قوانين سائرده عرفك برر صورته تجليسي ديمك اولان احتياجات
و مصالح ناسي تأمل ايده رك بر چوق قوانيني وضع و تعديل ايتديكي كي ،
حقوق مدنیه نك بر باب مهمتي تشكيل ايتمه سي لازم كن مناكاته ده كذلک
شيمديكي عرفلري كوسترديكی احتياجات ضروريه و مدنيه مزه موافق بر
صورته - سلطنت ولايتي حسييله - بلاقيد و شرط قانون وضع و تعديل ايتكه
حق و صلاحيتي مطلقدر . بوكا ، شرعاً هيچ بر مانع يوقدر .

اسلام اجتماعي

قادين مسئله سي

قادين مسئله سي... بوكله زمانمرك اك سوسلي، همه اك مهم بر مسئله سي
تشكيل ايديور .

اجتماعي مسئله لر ايله آرز چوق علاقه دار اركك قادين هپ بونكله مشغول